

064 [Three Notes]

Vooraf

De Amerikaan James Sweeney¹ vertaalt een tekst van Mondriaan uit het Frans in het Engels; in de publicatie staat vermeld: ‘Translated from the French by J.J.S.’ De vertaalde tekst verschijnt onder de titel *Three Notes* in nummer 26 (Winter, 1937) van het tijdschrift *Transition*². James Sweeney was naast Eugène Jolas van juni 1936 tot mei 1938 mederedacteur van *Transition*. Het ‘editorial office’ was gevestigd in New York.

In Mondriaans nalatenschap³ is een kladmanuscript gevonden met een Franse tekst, die in grote lijnen overeenkomt met de Engelse vertaling. Vanwege het verschil tussen het Franse manuscript en de Engelse publicatie worden beide teksten hier afzonderlijk gepresenteerd. Het manuscript in het Frans wordt gepresenteerd als 063 [*Tandis qu’en general*] en de Engelse vertaling van Sweeney als 064 [*Three Notes*].

Bron

De enige bron is een publicatie in het Engels in het tijdschrift *Transition. A Quarterly Review*. Mondriaans tekst verschijnt onder de titel ‘Three Notes’ in het winternummer van 1937. Onderaan de tekst is toegevoegd: ‘[Translated from the French by J.J.S.]’; de initialen ‘J.J.S.’ staan voor James Johnson Sweeney. In het Holtzman Deposit (Box 1, Folder 35c) bevindt zich een fotokopie van de publicatie waarop met de hand correcties zijn aangebracht. Deze kunnen niet van Mondriaan zijn (fotokopie!) en daarom niet meegenomen in de basis- en leestekst.

Een gedeelte van de Engelse vertaling komt niet voor in het Franse manuscript ‘35a’ (063); een reden om de Engelse tekst in dit corpus op te nemen.

Aangezien het oorspronkelijke manuscript ontbreekt, kunnen we niet nagaan of Sweeney redactionele wijzigingen heeft aangebracht in de tekst van Mondriaan. We kwalificeren deze bron daarom als ‘geautoriseerd, maar met twijfel over de redactie’.

Een publicatie beschouwen we als voltooid.

Basistekst en leestekst

Basis voor de leestekst is de publicatie in *Transition*.

Titel

Mondriaans manuscript heeft geen titel. De titel van de publicatie is de titel van de leestekst: [*Three Notes*]. Omdat het geen titel van Mondriaan is, wordt deze titel tussen vierkante haken geplaatst.

Datering en ondertekening

De publicatie van de Engelse vertaling verschijnt in het winternummer (januari-februari) 1937 van het tijdschrift *Transition*⁴. De gepresenteerde tekst krijgt - door het ontbreken van andere gegevens - de datering van de Engelse publicatie: januari-februari 1937⁵.

Ontstaan en publicatie

Er is geen correspondentie gevonden waaruit duidelijk wordt wat de aanleiding voor Mondriaan is geweest om deze tekst te schrijven. Ook is niet achterhaald of één van de redacteurs - Eugène Jolas of James Sweeney - contact heeft gezocht met Mondriaan met de vraag om een tekst te schrijven voor het tijdschrift *Transition*. Manuscript ‘35a’ in het Holtzman Deposit is hoogst waarschijnlijk het kladmanuscript waar vanaf Mondriaan de netversie heeft vervaardigd.

Mondriaan is de tekst vermoedelijk begonnen met het overschrijven van een klein gedeelte uit *L’art nouveau - la vie nouvelle*⁶. Later heeft hij boven deze tekst een stuk papier geplakt met een tekst die

¹ James Johnson Sweeney (1900-1986), Amerikaans schrijver over moderne kunst; van 1935 tot 1946 conservator van het Museum of Modern Art, New York en van 1952 tot 1960 directeur van het Guggenheim Museum, New York.

² Het tijdschrift *Transition* werd in 1927 opgericht door de dichter Eugène Jolas; doel van het tijdschrift was een podium te zijn voor experimentele en vernieuwende schrijvers, maar ook voor kunstenaars en politieke activisten; tot het voorjaar van 1938 kwamen 27 nummers uit.

³ Holtzman Deposit: Box 2, Folder 35a.

⁴ *Transition*, no.26 (Winter, 1937): 118. (‘Three Notes’).

⁵ In de winter van 1937 woont Mondriaan in Parijs: 278 Boulevard Raspail.

⁶ Digital Appendix: Supplements 063 – Fragments from ‘L’art nouveau - la vie nouvelle’.

begint met de woorden: ‘Tandis qu’en général [...]’. Overigens is het oorspronkelijke tekstgedeelte uit *L’art nouveau - la vie nouvelle* - zo blijkt uit de vertaling - sterk gewijzigd; of Mondriaan of Sweeney heeft hier de hand in gehad.

Waarschijnlijk heeft Mondriaan nog een fragment uit *L’art nouveau - la vie nouvelle* toegevoegd aan de netversie, want de eerste van de ‘Three Notes’ komt niet voor in manuscript ‘35a’ en wel in de publicatie. Deze netversie is niet teruggevonden in Mondriaans nalatenschap; niet verwonderlijk want in de redactiemedelingen van *Transition* staat vermeld: ‘Manuscripts cannot be returned [...]’ Ook is het Franse origineel niet gevonden in de archieven van Sweeney⁷ en *Transition*⁸.

Afbeeldingen

In de publicatie in *Transition*⁹ is naast de tekst een afbeelding te zien van een schilderij van Mondriaan. De tekst bij de afbeelding is: ‘Piet Mondrian: Composition, Black, White and Red, 1936. The Museum of Modern Art, New York.’¹⁰

Sleutelwoorden

Met een aantal kenschetsende woorden (in alfabetische volgorde) geven we aan wat er in [*Three Notes*] besproken wordt. Van de zogenoemde specifieke en soms minder specifieke Mondriaan-woorden wordt een verklarende omschrijving gegeven in het ‘Sleutelwoordenregister’¹¹. De in dit register verduidelijkte sleutelwoorden zijn hieronder cursief weergegeven.

Sleutelwoorden: *abstract representation of space, neutral forms, reciprocal relationships*.

Schilderijen ontstaan tijdens schrijfperiode

[*Three Notes*] is grotendeels een vertaling van Mondriaans Franse tekst [*Tandis qu’en general*]. Het Franse manuscript is niet gedateerd. De Engelse vertaling verschijnt in juli 1937 in het tijdschrift *Transition*. Mondriaan zal de tekst enige tijd eerder hebben geschreven, vermoedelijk ergens in juni 1937. Volgens de Catalogue Raisonné heeft Mondriaan in 1937 twaalf schilderijen vervaardigd: B270-B281/312¹². Hij zal tijdens het schrijven aan [*Tandis qu’en general*] met één of meer van deze schilderijen bezig zijn geweest.

⁷ Van James Sweeney zijn drie archieven bekend: 1) Solomon R. Guggenheim Museum Archives, New York (Call Number: M0006); 2) Museum of Modern Art Archives, New York (James Johnson Sweeney Papers) en 3) The Estate of James Johnson Sweeney, Newport, Ireland; dit laatste archief is niet toegankelijk voor onderzoek.

⁸ Houghton Library, Harvard University, Cambridge, USA (Call Number MS Am 2068).

⁹ *Transition*, no.26 (Winter 1937): 119.

¹⁰ CRII: 388, B269 (Composition en blanc, noir et rouge, 1936).

¹¹ Digital Appendix: Documentation - Mondrian Vocabulary Explained.

¹² CRII: 389-395.